

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DERSLER CEPTE

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

ÜNİTE	**ROMAN**
KONU	- Roman Türleri - Romanda Tema / Anlatıcı / Bakış Açısı - Roman ile Hikâye Arasındaki Farklar - Romanda Anlatım Teknikleri - Zamir

DERSLER CEPTE 5. SAYI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9. SINIF

ISBN 978-975-11-6636-4

Genel Yayın Yönetmeni
Halil İbrahim TOPÇU

Yayın Koordinatörü
Dr. Yasin ELÇİ

Yazar Ekibi
Gül GÜNDOĞDU, Öğretmen
Ayşen ÖZTAŞ ÇELİK, Öğretmen
Banu İLHAN, Öğretmen
Beste ERDEMOĞLU, Öğretmen
Fadime AYDINTÜRK, Öğretmen
Mustafa ÖZDAMAR, Öğretmen
Nedret YILDIZHAN, Öğretmen
Orhan GÖZÜBÜYÜK, Öğretmen
Safiye YILMAZ, Öğretmen
Sündüs ÇANKAYA, Öğretmen

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Dizgi - Tasarım Ekibi
Çağlayan Volkan YILDIZ, Öğretmen
Beste ERDEMOĞLU, Öğretmen

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

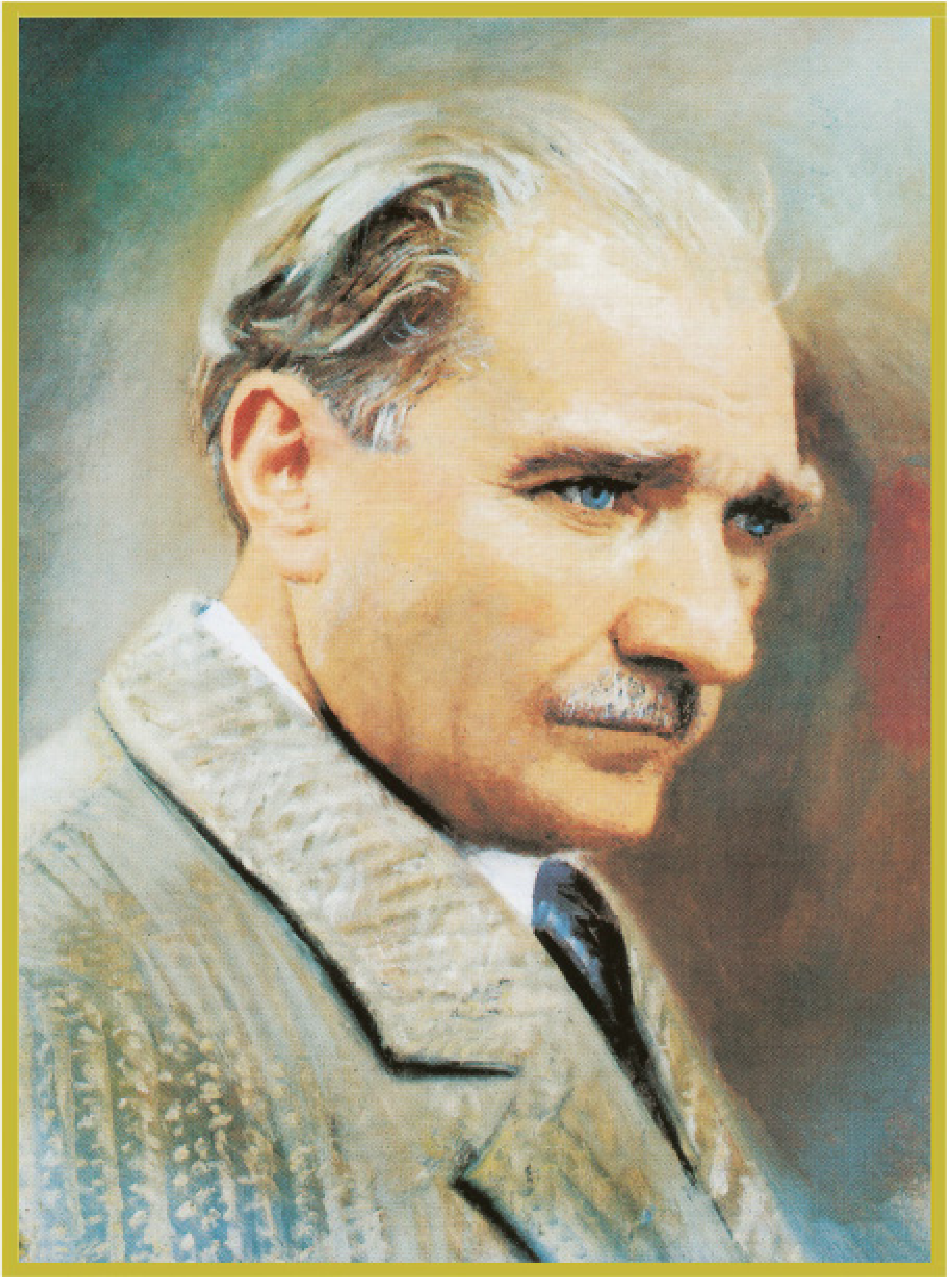
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Sizler için hazırlanan Dersler Cepte fasiküllerinde tüm derslerdeki aylık konu özetlerini bulacaksınız. Gerek yazılılara hazırlanırken gerek konu tekrarı yaparken Dersler Cepte fasikülündeki konu özetleri size yol gösterecektir. Konu özetlerinin maddeler hâlinde ve görsel ağırlıklı olması bilgilerinizin kalıcı olmasında kolaylık sağlayacaktır. Konu özetlerinin yanında “Hatırlayalım, Kritik Bilgi, Dikkat, Faydalı Linkler, Araştırma, Bir Örnek de Sen Ver, Biliyor Musunuz?, Filozof Der ki, Felsefe Sözlüğü, Haritada Bulalım” gibi bölümlerle konuların en önemli noktalarını ve ilgi çekici yanlarını görmüş olacaksınız. Böylece eğlenirken aynı zamanda da bilgilerinizi pekiştirme fırsatı bulacaksınız.

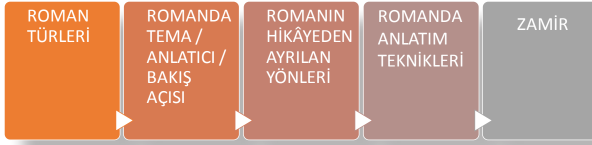
Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla tekrar ettiğiniz bilgileri kullanabileceksiniz. Karekodlar aracılığıyla çoktan seçmeli soruların video çözümlerini izleyerek sorulara anında dönüt alabileceksiniz. Her konuyla ilgili çıkmış soruların yer alması da üniversiteye hazırlık yolculuğunda sizlere rehberlik edecek ve işlediğiniz konuların ne kadar önemli olduğuna dair fikir verecektir. Ayrıca OGM Materyal web sitesi, yardımcıkaynaklar.meb.gov.tr ve eba.gov.tr adresleri üzerinden fasiküllerimize kolay ulaşma imkânına sahip olacaksınız.

Millî Eğitim Bakanlığı olarak alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış ve denetimden geçmiş olan Dersler Cepte fasikülleriyle öğrenci ve öğretmenlere derslerin işlenişi ve tekrarı noktasında katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Halil İbrahim TOPÇU
Ortaöğretim Genel Müdürü

Neler Öğreneceğiz?

Bu sayıda olaya dayalı metin türlerinden roman hakkında bilgilere ulaşabilirsiniz. Geçen sayımızda romanın yapı unsurlarına ve roman türündeki ilk eserlerin bazılarına değinilmişti. Bu sayıda romanın konusuna ve yansıttıkları edebî akımlarına göre türleri, romanın teması, romanın anlatıcısı ve bakış açısı, romanın hikâyeden ayrılan yönleri ve romanda kullanılan anlatım teknikleri hakkında açıklamalar bulabilirsiniz. Dil bilgisi konusunda zamirle ilgili bilgilere ve sorulara bu sayıda yer verilmiştir.

TYT TÜRKÇE SORULARININ KONULARA GÖRE DAĞILIMI

	ÜNİTE	KONU	2018 TYT	2019 TYT	2020 TYT	2021 TYT	2022 TYT	TOPLAM SORU SAYISI
9. SINIF	GİRİŞ HİKÂYE ŞİİR MASAL-FABL ROMAN TİYATRO BİYOGRAFİ-OTOBİYOGRAFİ MEKTUP-E-POSTA GÜNLÜK-BLOG	SÖZCÜK TÜRLERİ	-	4	-	1	1	**6**
		YAZIM KURALLARI	2	2	2	2	2	**10**
		NOKTALAMA İŞARETLERİ	2	2	2	2	2	**10**
		SES OLAYLARI	1	1	-	1	-	**3**
		SÖZCÜKTE YAPI	2	2	1	-	1	**6**
								36

AYT TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI SORULARININ KONULARA GÖRE DAĞILIMI

	ÜNİTE	KONU	2018 AYT	2019 AYT	2020 AYT	2021 AYT	2022 AYT	TOPLAM SORU SAYISI
9. SINIF	GİRİŞ	EDEBİYAT	-	-	-	-	-	**-**
		EDEBİYAT VE BİLİM	-	-	-	-	-	**-**
		EDEBİYATIN GÜZEL SANATLARLA İLİŞKİSİ	-	-	-	-	-	**-**
		METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI	-	-	-	-	-	**-**
	HİKÂYE	HİKÂYE	-	1	-	-	-	**1**
		HİKÂYE TÜRLERİ	-	-	-	1	-	**1**
		ANLATIM BİÇİMLERİ	-	-	-	-	-	**-**
		ANLATIM TEKNİKLERİ	-	1	1	-	-	**2**
	ŞİİR	ŞİİR BİLGİSİ	3	4	2	3	1	**13**
	MASAL-FABL	MASAL	-	1	-	1	-	**2**
		FABL	-	-	-	-	-	**-**
	ROMAN	ROMAN	-	-	-	-	-	**-**
		ROMANIN YAPI UNSURLARI	-	-	-	-	-	**-**
		ROMANIN HİKÂYEDEN AYRILAN YÖNLERİ	-	-	-	-	-	**-**
		ANLATIM TEKNİKLERİ	-	-	-	-	-	**-**
	TİYATRO	TİYATRO	-	-	-	-	-	**-**
		TİYATRONUN YAPI UNSURLARI	-	-	-	-	-	**-**
		TEMEL TİYATRONUN TERİMLERİ	-	-	-	-	-	**-**
	BİYOGRAFİ-OTOBİYOGRAFİ	BİYOGRAFİ	-	-	-	-	-	**-**
		OTOBİYOGRAFİ	-	-	-	-	-	**-**
	MEKTUP-E-POSTA	MEKTUP	-	-	-	-	-	**-**
		MEKTUP TÜRLERİ	-	-	-	-	-	**-**
		ÖZEL MEKTUP İLE EDEBÎ MEKTUP ARASINDAKİ BENZERLİKLER VE FARKLILIKLAR E-POSTA	-	-	-	-	-	**-**
	GÜNLÜK-BLOG	GÜNLÜK	-	-	-	-	-	**-**
		BLOG	-	-	-	-	-	**-**
								19

Yukarıdaki tablo YKS sorularının son beş yıla göre dağılımını göstermektedir. ÖSYM, YKS sorularını bütün kazanımlara ve konulara yönelik belirleyebilir.

ROMAN TÜRLERİ

KONUSUNA GÖRE ROMAN TÜRLERİ

- **Macera (serüven) romanı:** Günlük hayatta pek rastlanmayan, sürükleyici bir olayın ön plana çıkarıldığı romanlardır. Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe* adlı eseri macera romanına örnek verilebilir.
- **Sosyal roman:** Bir toplumun sosyal yapısını ve sorunlarını anlatan romanlardır. Yaşar Kemal'in *İnce Memed* adlı eseri sosyal romana örnek verilebilir.
- **Bilim kurgu romanı:** Yazıldığı dönemde gerçekleşmesi mümkün olmayan, bilim ve teknoloji unsurlarını kullanarak gelecek ya da geçmiş zamanda kurgulanmış olayları işleyen roman türüdür. George Orwell tarafından yazılan *1984* adlı roman bilim kurgu romanına örnek verilebilir.
- **Tarihî roman:** Tarihî olayları ve kişileri konu alan roman türüdür. Tolstoy'un *Savaş ve Barış* adlı eseri tarihî romana örnek verilebilir.
- **Fantastik roman:** Gerçek dünyayla birlikte farklı bir evrenin de tasarlandığı romanlardır. J. K. Rowling tarafından yazılan *Harry Potter* adlı eser fantastik romana örnek verilebilir.
- **Psikolojik roman (tahlil romanı):** İnsanın ruhunu ve ruh hâllerini derinlemesine işleyen roman türüdür. Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* adlı eseri psikolojik romana örnek verilebilir.
- **Polisiye roman:** Polisiye olaylara yer veren; gizem, heyecan, korku gibi ögeler içeren roman türüdür. Ahmet Mithat Efendi'nin *Esrâr-ı Cinâyât* adlı eseri polisiye romana örnek verilebilir.
- **Tezli roman:** Belirli bir düşünceyi savunmak ve kanıtlamak amacıyla yazılan romanlardır. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Yaban* adlı eseri tezli romana örnek verilebilir.
- **Egzotik roman:** Uzak, bilinmeyen, özlem duyulan ülkelerin gelenek ve yaşama biçimlerini yansıtan romanlardır. Refik Halit Karay'ın *Nilgün* adlı eseri egzotik romana örnek verilebilir.

Klasik roman	*Cléves Prensesi* (Madame de La Fayette)
Romantik roman	*Sefiller* (Victor Hugo)
Realist roman	*Mai ve Siyah* (Halit Ziya Uşaklıgil)
Natüralist roman	*Germinal* (Emile Zola)
Egzistansiyalist roman	*Bulantı* (Jean Paul Sartre)
Modernist roman	*Aylak Adam* (Yusuf Atılgan)
Postmodernist roman	*Gece* (Bilge Karasu)

Dikkat!

Birbirinin devamı şeklinde yazılan romanlara "nehir roman" denir. Yaşar Kemal'in *Dağın Öte Yüzü* serisi (*Ölmez Otu, Ortadirek, Yer Demir Gök Bakır*) nehir romana örnek verilebilir.

Türk Romanında İlkler	
Realist roman	*Araba Sevdası* (Recâizâde Mahmut Ekrem)
Psikolojik roman	*Eylül* (Mehmet Rauf)
Tarihî roman	*Cezmi* (Nâmık Kemal)
Tezli roman	*Zehra* (Nâbizâde Nâzım)
Batılı anlamda ilk başarılı eserler	*Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu* (Halit Ziya Uşaklıgil)

Biliyor musunuz?

Türk edebiyatında Tanzimat Dönemi'ne kadar romanın işlevini destan, efsane, halk hikâyeleri ve mesneviler karşılamıştır.

ROMANDA TEMA / ANLATICI / BAKIŞ AÇISI

Romanda Tema: Romandaki temel duygu ve kavramdır. Roman belli bir bağlamda mekân, kişi, zaman ve olay unsurlarına bağlanarak somutlaştırılarak konusu belirlenir.
Romanda Anlatıcı: Romanda olayları okura anlatan kişidir. Anlatıcı, metnin yazarı değil, kurmaca bir kişidir.
Romanda Bakış Açısı: Romanlarda hikâyelerde olduğu gibi kahraman, gözlemci ve ilahi (hâkim) bakış açıları kullanılabilir.

Dikkat!

Bir romanda birden fazla bakış açısı kullanılabilir.

Hatırlayalım

İlahi (Hâkim, Tanrısal) Bakış Açısı
- Üçüncü tekil kişi anlatıcıdır.
- Olayların öncesini ve sonrasını bilir.
- Olaylara müdahale eder.
- Kahramanların iç seslerini duyar.

Gözlemci (Müşahit) Bakış Açısı
- Üçüncü tekil kişi anlatıcıdır.
- Anlatıcı sadece gördüklerini anlatır.

Kahraman Anlatıcı Bakış Açısı
- Birinci tekil kişi anlatıcıdır.
- Anlatıcı, eserin kahramanlarından biridir.
- Anlatıcı, kendi hislerini ve düşüncelerini anlatır.

ROMAN İLE HİKÂYE ARASINDAKİ FARKLAR

- Romanda olaylar hikâyeye göre daha geniş ve ayrıntılı biçimde işlenir.
- Romanda daha çok ve çeşitli mekânlara yer verilirken hikâyede sınırlı bir mekâna yer verilir.
- Romanda zaman hikâyeye göre daha uzundur.
- Romanda kahramanların özellikleri hikâyeye göre daha ayrıntılı verilir.
- Romanda şahıs kadrosu hikâyeye göre daha geniştir.
- Roman uzun, hikâye ise kısa veya orta uzunluktadır.

ROMANDA ANLATIM TEKNİKLERİ

Gösterme Anlatım Teknikleri

Diyalog: Kahramanların karşılıklı konuşmalarına dayanan anlatım tekniğidir.
İç Konuşma: Kahramanların içsel konuşmalarını aktarmaya dayanan anlatım tekniğidir.
Bilinç Akışı: Kişilerin iç dünyalarını, zihinlerinden geçirdiklerini aralıksız olarak ve seri hâlde ve düzensiz bir şekilde olduğu gibi aktarmaya çalışan anlatım tekniğidir.

Anlatma / Tahkiye Etme Anlatım Teknikleri

Kişi Tanıtımı: Romandaki kişilerle ilgili tanıtıcı bilgiler verilir. Anlatıcı, romandaki kişileri ayırt edici yönleriyle tanıtır.
Olay Anlatımı: Romandaki olayların anlatılmasıdır.
Geriye Dönüş: Eserde kronolojik akışın kırılarak geçmişe dönülmesi, geçmişe ait yaşantıların anlatılması tekniğidir.
İç Çözümleme: Kişilerin iç dünyalarının, iç yaşantılarının, hâkim anlatıcı ve bakış açısıyla anlatıldığı psikolojik tahlil tekniğidir.
Özetleme: Romanda olay veya kişiler hakkında verilmek istenen bilginin ayrıntıya girmeden anlatılmasıdır.
Pastiş: Bir sanatçının anlatımını, dilini veya düşüncesini taklit ederek yeni bir eser yazmaktır.
Parodi: Bir eserin bir bölümü veya bütününü alaya alarak, biçimini bozmadan ona bambaşka bir özellik vererek biçimle öz arasındaki bu ayrılıktan gülünç etki oluşturacak şekilde romanda kullanılmasıdır.
İroni: Romanda, birtakım olgu ya da eserlerin alaycı bir yaklaşımla eserin konusuna dâhil edilmesidir.

Dikkat!

Bir romanda birden fazla anlatım tekniğine başvurulabilir.

Dersi İzleyelim

Cumhuriyet Dönemi ve Dünya Edebiyatında Roman

1. Okumayı tercih ettiğiniz romanların konusuna dikkat eder misiniz? Nedenlerini açıklayınız.

....
....
....
....
....
....

2. Kenar mahalleler. Birbirine ufunetli adaleler gibi geçmiş, yaslanmış tahta evler. Her yağmurda, her küçük fırtınada sancılanan ve biraz daha eğrilip büğrülen bu evlerin önünden her geçişimde, çoğunun ayrı ayrı maceralarını takip ederdim. Kiminin kaplamaları biraz daha kararmıştır, kiminin şahnişini biraz daha yumrulmuştur, kimi biraz daha öne eğilmiş, kimi biraz daha çömelmiştir ve hepsi hastadır, onları seviyorum çünkü onlarda kendimi buluyorum ve hepsi iki üç senede bir ameliyat olmadıkça yaşayamazlar, onları çok seviyorum ve hepsi, rüzgârdan sancılandıkça ne kadar inilderler ve içlerinde ne aziz şeyler saklarlar, onları çok... çok seviyorum.

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Peyami Safa

Bu metnin anlatıcısı ve bakış açısı hakkında bilgi veriniz.

....
....
....
....
....
....

3. Bu metinde roman anlatım tekniklerinden hangisine başvurulmuştur?

....
....
....
....
....
....

1. Aşağıdakilerden hangisi roman ve hikâyenin ortak özelliğidir?

A) Tek bir olay çevresinde kurgulanması

B) Karakterlerin hayatlarından belli kesitlerin aktarılması

C) Mekân ve zamanın sınırlı olması

D) Kurmaca bir gerçekliğe yer verilmesi

E) Ayrıntılı gözlem ve tekniklerin olması

2. Aşağıdakilerden hangisi roman türünün konularına göre çeşitlerinden biri değildir?

A) Macera romanı

B) Lirik roman

C) Psikolojik roman

D) Polisiye roman

E) Tarihî roman

3. Aşağıdakilerden hangisi psikolojik romanların özelliklerinden biri değildir?

A) Eserler, sanatçıların görüşlerini okuyucuya aktarmak ve halkı aydınlatmak için yazılmıştır.

B) İnsan hayatı psikolojik yönüyle anlatılmıştır.

C) Olay örgüsü, kişilerin ruh hâlini ve içsel çatışmasını yansıtmak için kurulmuştur.

D) Psikolojik tahlil ve tasvirlerin ağırlıkta olduğu bir anlatım sergilenmiştir.

E) Eserlerde özellikle bilinç akışı ve iç konuşma gibi teknikler kullanılmıştır.

4. Aşağıdakilerden hangisi roman türünün özelliklerinden değildir?

A) Kişi kadrosu geniştir.

B) Betimlemeler yüzeyseldir.

C) Farklı bakış açıları kullanılabilir.

D) Kurmaca bir gerçekliğe sahiptir.

E) Olay örgüsü bir temel çatışma etrafında şekillenir.

5. "Koşarak kapıdan çıktım. Tramvaya doğru acele adımlarla yürümeye başladım. Arkamdan gelen adamı fark etmemiştim bile. Omzuma dokunmasıyla birlikte neye uğradığımı şaşırdım. Kafamı çevirince yıllar öncesinden silik bir yüz gördüm."

Yukarıdaki metin parçasında hangi bakış açısı kullanılmıştır?

A) Kahraman bakış açısı

B) Gözlemci bakış açısı

C) İlahi bakış açısı

D) Çoğulcu bakış açısı

E) Anlatıcı bakış açısı

6. Derin ve dalgın, evin camlarını delerek kendisine dalan iki donuk siyah gözle uzun, sarı biçimsiz bir yüz, azıcık çarpık uzun bir burun görünüyordu.Biraz utanmaz, biraz cılız ve kendi kendine çekilmiş mahalle delikanlılarının özelliklerini, zaaflarını belirgin bir şekilde kendinde toplamış bir baştı. Zehra bu başı görmemiş gibi işine devam etti, çocuklarla meşgul oldu fakat bu sabit ve garip insan yüzü onu azıcık korku, azıcık nefret ile zihnen oyalıyordu. Gerçi ev sahibinin de yağlı yakası üstündeki top sakallı, ikiyüzlü bakışları, bulanık gözleri, çirkin ağzı onu aynı nefretle dolduruyordu. Fakat nasılsa ondan korkmuyor, istediği dakika onu kapıdan dışarı atabilecek gücü kendisinde hissediyordu. Bu, daha tehlikeli, daha tehlike noktaları açık olmayan bir korku veriyordu.

Yukarıdaki parçanın anlatımında aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangi ikisi ağır basmaktadır?

A) Açıklayıcı anlatım-Öyküleyici anlatım

B) Öyküleyici anlatım-Betimleyici anlatım

C) Betimleyici anlatım-Lirik anlatım

D) Tartışmacı anlatım-Betimleyici anlatım

E) Destansı anlatım-Öyküleyici anlatım

ZAMİR (ADIL)

İsmin yerine kullanılan sözcük ve eklere **zamir** denir.

SÖZCÜK HÂLİNDEKİ ZAMİR ÇEŞİTLERİ

1. Kişi zamirleri: Kişi adlarının yerine kullanılan zamirlerdir.
Kişi zamirleri: ben, sen, o, biz, siz, onlar
Ben onlara konuyu defalarca anlattım.

2. Dönüşlülük zamiri: Fiildeki işin özneye dönüşünü bildiren zamirlerdir.
Dönüşlülük zamiri: kendi
O uzak köye **kendim** gittim.

3. İşaret zamirleri: İsimlerin yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir.
İşaret zamirleri: bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar, öteki, beriki, diğeri, böylesi, şöylesi, öbürü, burası, orası, şuraya vd.
Bunu bulabilmek pek çok dükkân gezdim.

Kritik Bilgi

"O" ve "onlar" sözcükleri kişi adının yerine kullanıldığında kişi zamiri, kişi dışındaki varlık ve kavramların yerine kullanıldığında işaret zamiri olur.
Onlar bize yarın geleceklerini söylediler. (kişi zamiri)
Onları eve taşımak için kamyon tutmak zorunda kaldım. (işaret zamiri)

Dikkat!

İşaret anlamında kullanılan sözcükler adın yerine kullanıldıklarında zamir, adı işaret ettiğinde sıfat olur.
Bu yol uzun zamandır kapalıydı. (işaret sıfatı)
Bu, uzun zamandır gördüğüm en güzel filmdi. (işaret zamiri)

4. Belgisiz zamirler: İsimleri belirsiz şekilde karşılayan zamirlerdir.
Belgisiz zamirler: birkaçı, bazısı, hepsi, kimse, çoğu, pek çoğu, herkes, şey, biri, kimi, hiç kimse, birçoğu, başkası, tümü, niceleri, birtakımı, hiçbiri vd.

Dikkat!

Belgisiz zamirle belgisiz sıfat birbirine karıştırılmamalıdır. Belgisiz zamirler adların yerine kullanılırken belgisiz sıfatlar ismi belirmektedir.
Bazı insanlar mutluluğu çok uzaklarda arıyor. (belgisiz sıfat)
Bazıları hedeflerini belirlemekte zorlanıyor. (belgisiz zamir)

5. Soru zamirleri: Adların yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir.
Soru zamirleri: kim, kimi, kime, kimde, kimden, neyi, neye, neyde, neyden, nereyi, nereye, nerede, nereden, ne, kaçı, hangisi vd.

Biliyor musunuz?

Sözcük hâlindeki zamirler isim tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan görevinde bulunabilirler.
Benim duygularım, **bazıların**ın çaresizliği, **hepsi**nin ortak noktası, **hangisi**nin sorusu, konuşanlardan **bazıları**, seçtiklerinin **hangisi**, soruların **çoğu**

Dikkat!

"Kimi" sözcüğü kullanıldığı yere göre farklı sözcük türü olabilir.

Kimi insanlar yaşama sevincini hiç kaybetmez. (belgisiz sıfat)
Bazı insanlar yemek için yaşarken **kimi** de yaşamak için yer. (belgisiz zamir)
Kimi düşündüğünü bir türlü anlayamadım. (soru zamiri)

Soru zamirleriyle soru sıfatları ve soru zarfları birbirine karıştırılmamalıdır. Soru zamirleri adların yerine kullanılır.

Pazardan **ne** aldın? (soru zamiri)
Ne gün geleceksin? (soru sıfatı)
Ne gülüyorsun? (soru zarfı)

EK HÂLİNDEKİ ZAMİRLER

1. İlgi zamiri: Adın yerini -ki ekiyle tutan zamirlerdir.
Öğretmen defterleri kontrol etti, benim**ki** sınıfın en düzenlisiydi. (Bu cümlede -ki eki defter sözcüğünün yerine kullanılmıştır.)

Dikkat!

İlgi zamiri, sıfat yapan -ki ve bağlaç olan ki birbirine karıştırılmamalıdır.

Senin resmin sergide**ki** en güzel resimdi. (sıfat yapan -ki)
Sergide**ki**leri hemen satmış. (adlaşmış sıfat)
Sen bu evimize hiç gelmedin **ki** yolu nasıl bulacaksın? (bağlaç olan ki)
Sergide birçok resim vardı ama en güzeli senin**ki**ydi. (ilgi zamiri)

2. İyelik zamiri: İyelik ekleri iyelik zamirleridir.
İyelik zamirleri varlıkların kime ya da neye ait olduklarını gösterir.
Kalem-**im**, kalem-**in**, kalem-**i**, kalem-**imiz**, kalem-**iniz**, kalem-**leri**

Kritik Bilgi

3. tekil iyelik ekiyle 3. çoğul iyelik eki birbirine karıştırılmamalıdır. Tamlayanda çokluk varsa tamlanandaki -leri/-ları eki 3. çoğul iyelik eki olur.

Çocuk**lar**ın hayal**leri** beslenmelidir. (3. çoğul iyelik eki)
Çocuğun hayal**leri**ni elinden aldılar. (çokluk eki+3. tekil iyelik eki)

Dikkat!

İyelik ekleri ile hâl ekleri birbirine karıştırılmamalıdır.

Kitab**ı** iki günde okudum. (hâl eki)
Kitab**ı** en çok satanlar içindeymiş. (3. tekil iyelik eki)

Dersi İzleyelim

Zamir (Adıl)

1. Aşağıdaki cümlelerden sözcük hâlindeki zamirleri bularak çeşitlerini belirtiniz.

a) Evet ama böyle bir hayata uzun zaman dayanabilir miyim, diye hararetle kendinden geçerek devam etti. En önemlisi, en çok acı vereni de bu…

b) "Bizim semt" diye düşündü. Bütün çocukluğu bu cadde ile etrafındaki sokaklardan ona doğru geliyordu.

c) Öyle anlar oluyordu ki yüreğindeki fırtına şiddetleniyor, işin buraya nasıl vardığına şaşırıyor, o anlarda kendine kızarak "Sen de bir dur artık!" diyordu.

d) "Ne düşünmüştü onu görünce acaba?" diye düşündü epeyce, yaptıklarının tümünü unutup bir anda eski sıkı fıkı günlerine mi döneceklerdi?

2. Aşağıdaki cümlelerden ek hâlindeki zamirleri bularak çeşitlerini belirtiniz.

a) Senin arkadaşlığın uzun zaman benim için çok değerliydi, ta ki beni hayal kırıklığına uğratana kadar.

b) Köpeğimin hastalığı beni o kadar çok üzdü ki bendeki diğer dertleri unutuverdim.

c) Bu yıldızların ışıltısı şairliğimin nedeni galiba, mısralarımda hep o ışıltıyı yansıtmak istiyorum.

d) Seyrettiğim filmdeki sahneler, seninki kadar güzel olmasa da oldukça etkileyiciydi.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgi zamiri kullanılmıştır?

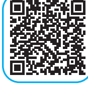
A) Duydum ki kar yağmış oralara.

B) Yelken aç ki yol alasın sevdalara.

C) Parktaki çocuklar giderek çoğalıyordu.

D) İçimdeki beni bir türlü dışarı çıkaramıyorum.

E) Öğretmeler odasının temizliği bitti, koridorunki kaldı.

2. Aşağıdakilerin hangisinde farklı türde bir zamir kullanılmıştır?

A) Adana yöresinde "Kendin pişir kendin ye" kültürü vardır.

B) Senin fikirlerine önem veriyorum.

C) Benim dünyam kitaplarla zenginleşiyor.

D) Bizdeki çalışma düzeninde görev dağılımı esastır.

E) Sizin evin etrafı çok güzelmiş.

3. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi zamir görevinde <u>kullanılamaz</u>?

A) Ne güzel bir bahçeniz var!

B) Hangi çocuk oyun oynamaktan sıkılır?

C) Büyük bir sorun yaşadık gittiğimiz yerde.

D) Bazı çocuklar parkta oynamayı çok sever.

E) Kimi çocuklar da evde oynamayı çok sever.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı zamirle sağlanmıştır?

A) Yeni filmi nasıl buldun?

B) Nasıl bir araba aldınız?

C) Bugün hangi dersten yazılımız var?

D) Soruyu hangi arkadaşına sormuştun?

E) Yazılı sonuçlarını hanginiz biliyorsunuz?

5. Aşağıdakilerin hangisinde aynı cümlede farklı türde zamirler bir arada <u>kullanılmamıştır</u>?

A) İhsan onlara bir hafta içinde neler yaptığını, kimleri gördüğünü anlattı.

B) Orada bu kadar işler yapıyorsun da bize para göndermiyorsun.

C) Bir ara nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu.

D) Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamıştı.

E) Nuran, kendisine güvenen bu toy çocuğu tanıdıktan sonra bunu öğrenmişti.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru anlamı zamirle <u>sağlanmamıştır</u>?

A) Paranın makbuzunu nereye koymuştun?

B) Bana kardeşim hakkında ne anlatacaktın?

C) Fotoğraf makinelerinden hangisi çalışıyor?

D) Demir kapıya bu levhayı kim asmıştı?

E) Bu eser hangi yaş grubuna sesleniyor?

7. (I) Karşısındakilerin hiçbirini sevmiyor, onların da kendisini sevmediklerini biliyordu. (II) Gene de her akşam beraberce otururlar orada bulunmayanları çekiştirirlerdi. (III) Çekiştirilen kimse pasajın kapısında görünürse eğer çekiştirme hemen onun da katılmasıyla bir başkasına yöneltilirdi. (IV) Oradakilerin hepsi iyi, hepsi değerli, hepsi dosttu. (V) Değersiz, kötü olanlar işlerine dalıp da o akşam pasaja gelmeyenlerdi.

Orhan Hançerlioğlu, *Ali*

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde kelime hâlinde zamir <u>yoktur</u>?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

Açık Uçlu Sorular - Roman

1. **Cevap:** Evet, ilgimi çekmeyen bir konuda roman okumak bana sıkıcı gelir. Hayır, ilgimi çekmese de farklı konularda romanlar okuyarak duygu ve düşüncelerimi değiştirip geliştirebilirim.
2. **Cevap:** Bu metinde birinci tekil kişi anlatıcısı bulunmaktadır. Birinci tekil kişili anlatımda kahraman bakış açısı kullanılmıştır.
3. **Cevap:** Roman anlatıcısı ruh hâlini içsel bir konuşma ile yansıtmaktadır. Bu yüzden anlatım tekniği olarak iç konuşma kullanılmıştır.

Açık Uçlu Sorular - Zamir

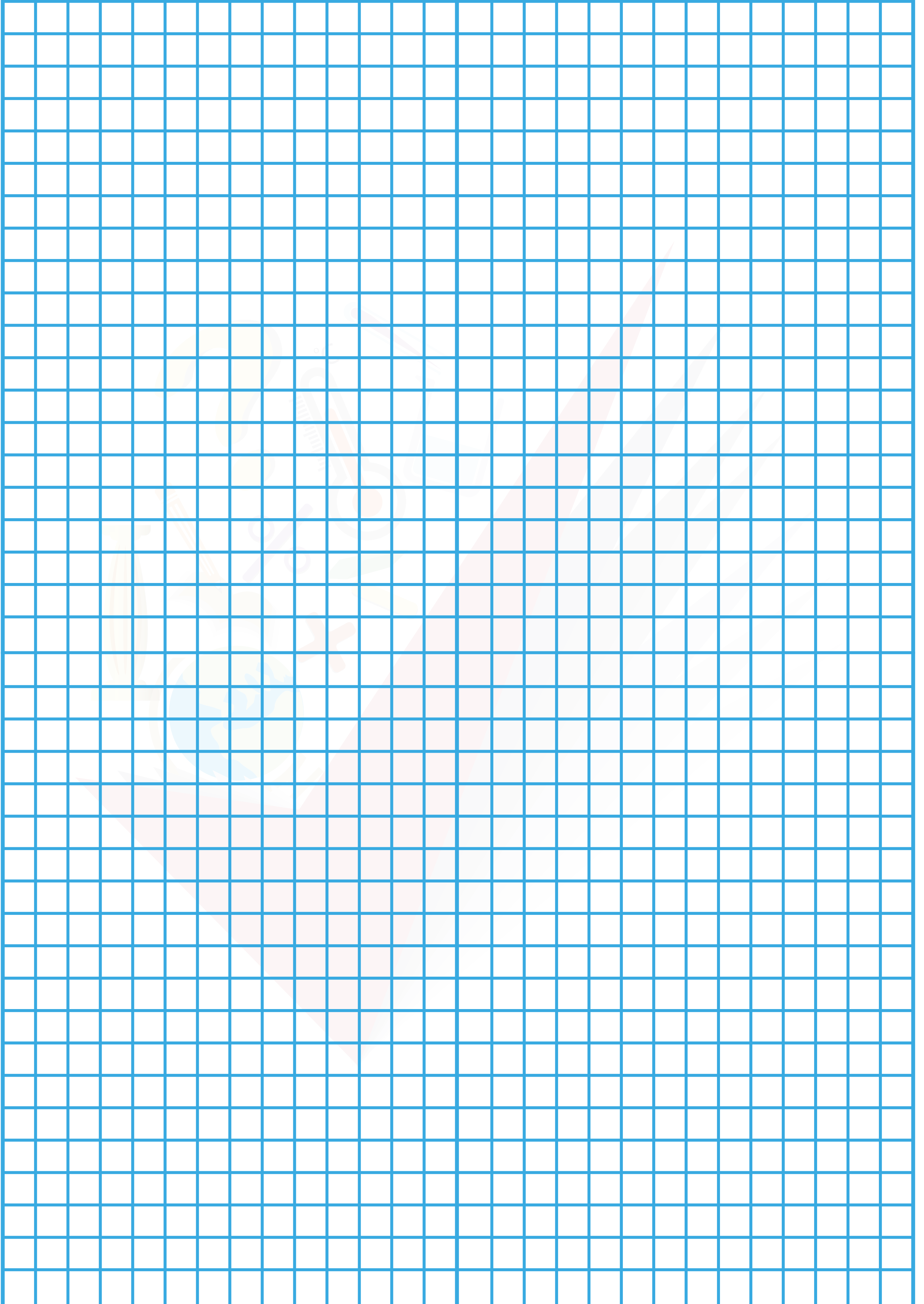
1. **Cevap:** **a)** kendinden: dönüşlülük zamiri, bu: işaret zamiri
   b) bizim: kişi zamiri, ona: kişi zamiri
   c) buraya: işaret zamiri, kendine: dönüşlülük zamiri, sen: kişi zamiri
   d) Ne: soru zamiri, onu: kişi zamiri, tümünü: belgisiz zamir
2. **Cevap:** **a)** arkadaşlığı**ın**: 2. tekil iyelik eki, kırıklığına: 3. tekil iyelik eki,
   b) köpeğ**im**in: 1. tekil iyelik eki, hastalığ**ı**: 3. tekil iyelik eki
   c) ışıltısı: 3. tekil iyelik eki, şairliğ**im**in: 1. tekil iyelik eki, mısralar**ım**da: 1. tekil iyelik eki
   d) Seyrettiğ**im**: 1. tekil iyelik eki, senin**ki**: ilgi zamiri

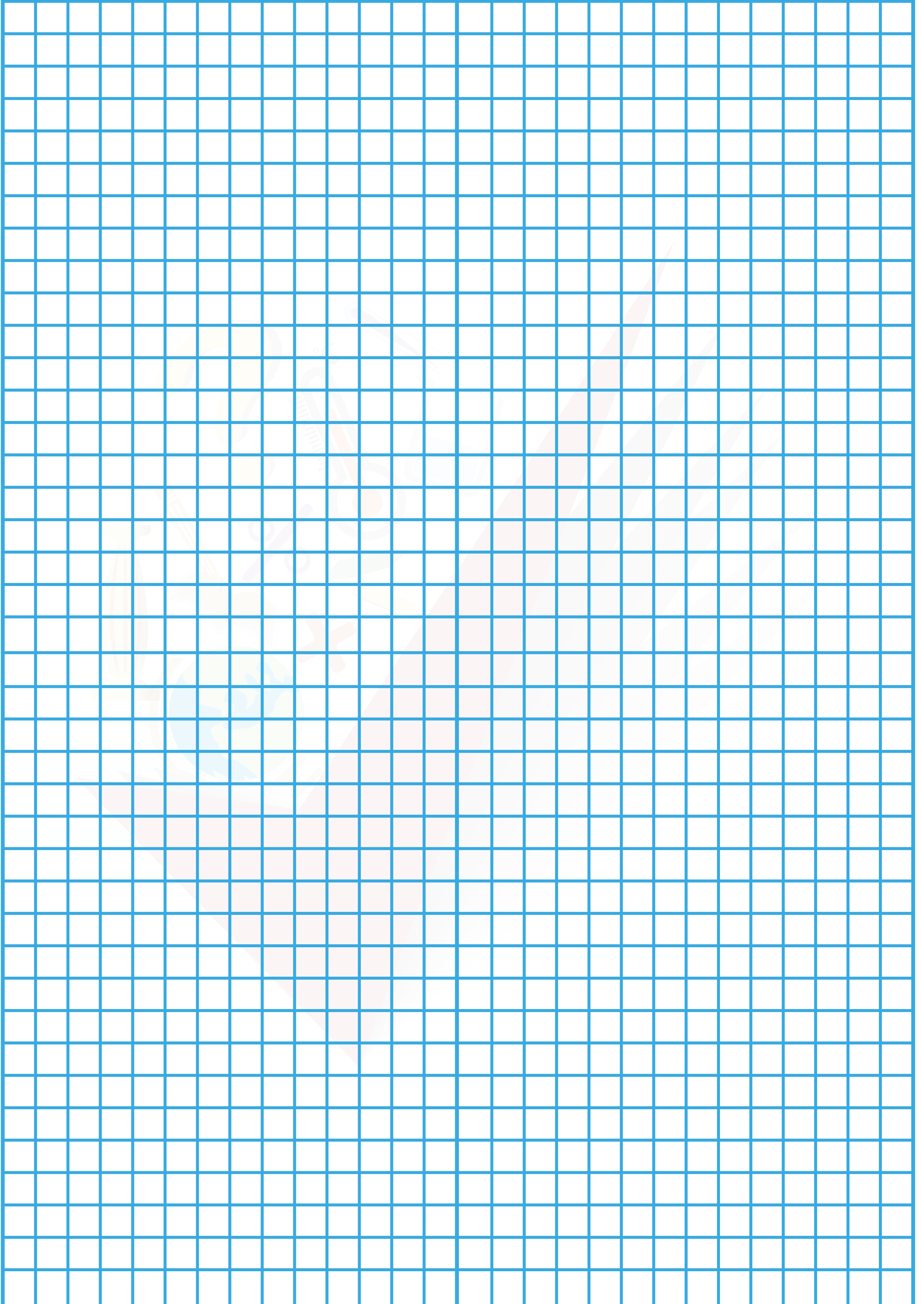
Çoktan Seçmeli Sorular - Roman

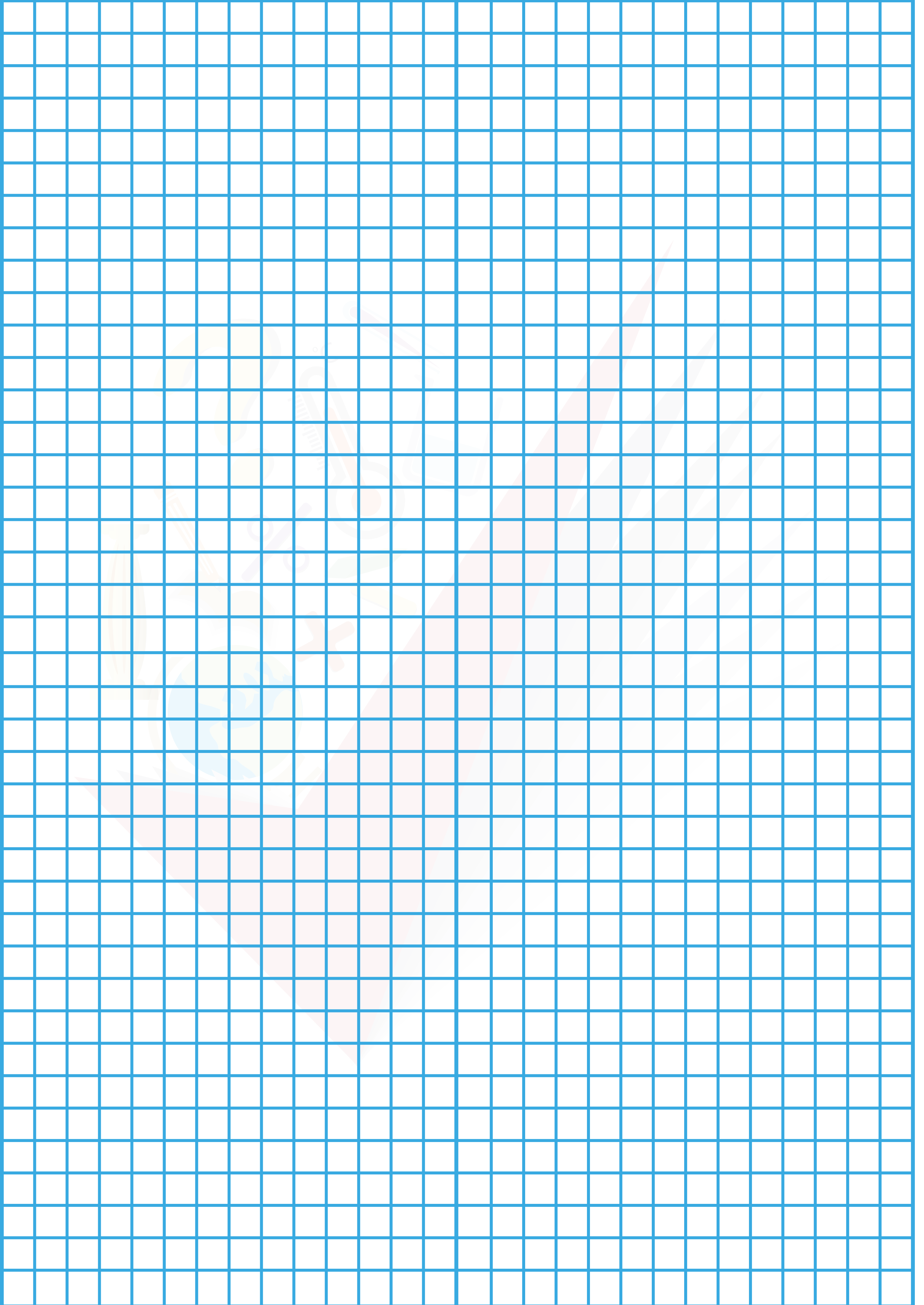
1 - D	2 - B	3 - A	4 - B	5 - A	6 - B

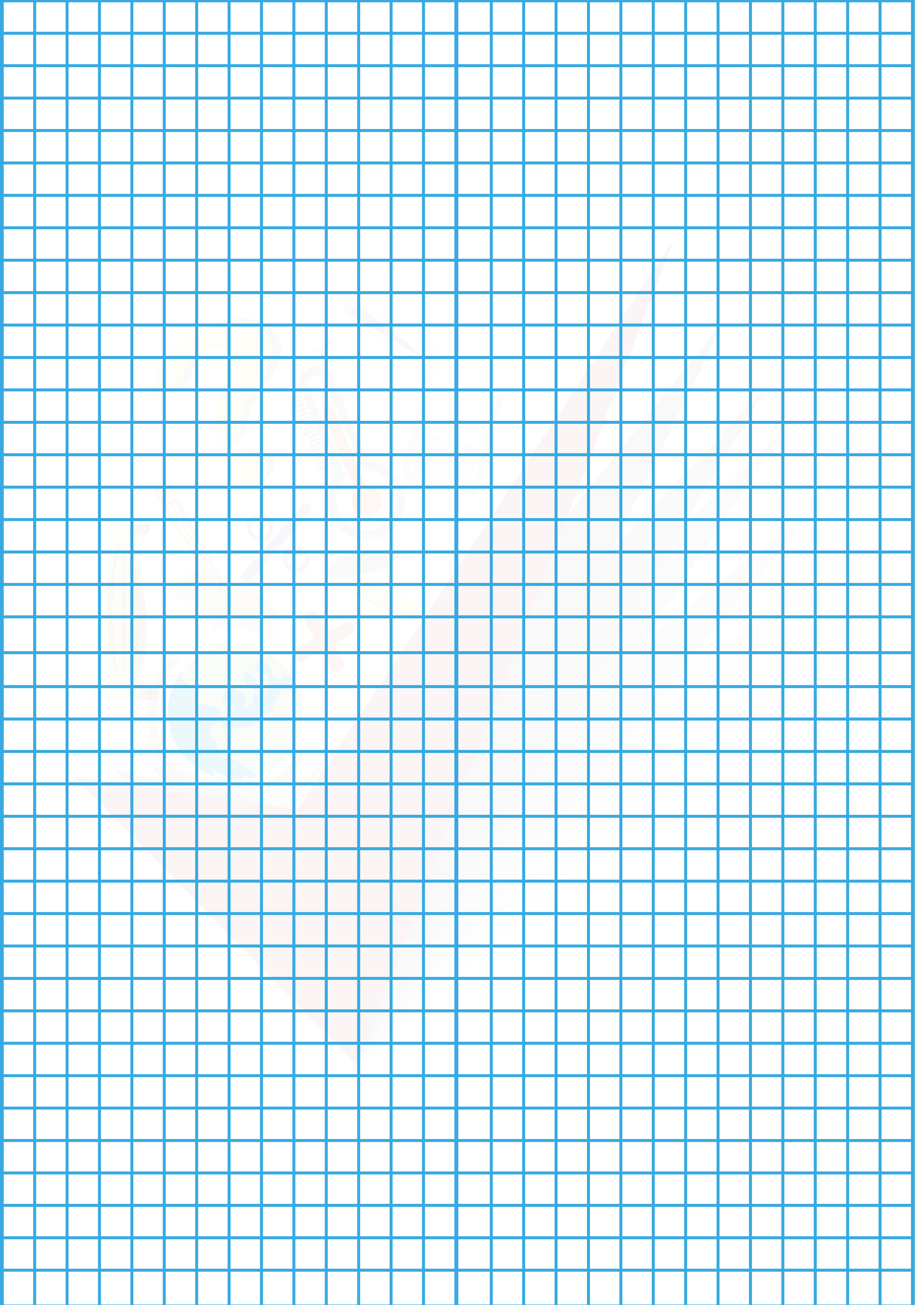
Çoktan Seçmeli Sorular - Zamir

1 - E	2 - A	3 - C	4 - E	5 - C	6 - E	7 - E

 Konu Özeti Konuyla ilgili kısa ve öz bilgiler

 Açık Uçlu Sorular Konuyla ilgili ufkunuzu açacak sorular

 Çoktan Seçmeli Sorular Konuyla ilgili çoktan seçmeli testleri

 Neler Öğreneceğiz? Fasikülde hangi konuların öğrenildiği

 Hatırlayalım Konuyla ilgili önceki bilgiler

 Araştırma Konuyla ilgili detaylı bilgiye ulaşmanız için ödevler

Faydalı Linkler Konuyla ilgili yararlanılabilecek web siteleri

 Kritik Bilgi Fasikülde geçen konuyla ilgili en önemli bilgi

 Bir Örnek de Sen Ver Konuyla ilgili sizden gelen örnekler

 Biliyor musunuz? Konuyla ilgili çarpıcı bilgiler

 Filozof Der ki Filozofların konuyla ilgili söylediği önemli sözler

 Felsefe Sözlüğü Felsefe ile ilgili kavramlar

 Haritada Bulalım Konuyla ilgili özellikleri haritada işaretleme

 Dersi İzleyelim Konuyla ilgili konu anlatım videoları

 Dikkat! Fasikülde karıştırılmaması gereken bilgiler